

Metodický materiál

odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra

(připraveno ve spolupráci s Ministerstvem financí)

K obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

1. Úvod

S účinností od 1. ledna 2016 došlo k novelizaci zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. K novelizaci došlo zákonem č. 266/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo vnitra tedy jako orgán, který poskytuje obcím metodickou pomoc při vydávání obecně závazných vyhlášek, upravilo v souvislosti s touto novelizací metodický materiál k obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Novelizace přinesla tyto zásadní změny:

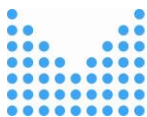
- bylo zavedeno osvobození některých skupin poplatníků,
- byla zrušena společná odpovědnost poplatníka a jeho zákonného zástupce za zaplacení poplatku,
- nově lze vyměřit poplatek pouze zákonnému zástupci příp. opatrovníkovi nezletilé osoby,
- obecní úřad má nově možnost prominout místní poplatek za svoz komunálního odpadu z důvodu odstranění tvrdosti právního předpisu či při mimořádných, zejm. živelných událostech.

2. Poplatník

Podle ustanovení § 10b zákona o místních poplatcích je poplatníkem:

a) fyzická osoba,

1. která má v obci trvalý pobyt,
2. které byl podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na dobu delší než 90 dnů,
3. která podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky pobývá na území České republiky přechodně po dobu delší 3 měsíců,
4. které byla udělena mezinárodní ochrana podle zákona upravujícího azyl nebo dočasná ochrana podle zákona upravujícího dočasnou ochranu cizinců,

- b) fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou k individuální rekreaci, byt nebo rodinný dům, ve kterých není hlášena k pobytu žádná fyzická osoba.

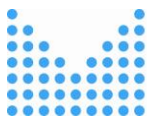
Zákon o místních poplatcích tedy rozlišuje dvě skupiny poplatníků. U první skupiny poplatníků je existence poplatkové povinnosti vázána na pobyt v obci, u druhé na vlastnictví nemovitosti na území obce. U druhé skupiny poplatníků je cílem nové právní úpravy odstranit nerovnost spočívající v tom, že poplatek doposud neplatily osoby, které bydlí v rodinných domech a bytech a nejsou v nich hlášeny k pobytu, jinými slovy dochází k rozšíření okruhu poplatníků o osoby, které produkují komunální odpad, ale doposud neměly povinnost platit poplatek. Lze považovat za spravedlivé, aby se uvedené osoby na úhradě nákladů obce na provoz systému nakládání s komunálním odpadem podílely. Je pravdou, že podle nové úpravy nelze zpoplatnit právnické osoby vlastníci byt jako např. bytová družstva. Lze však předpokládat, že právě v těchto bytech jde převážně o užívání osobami, které jsou v nich v převážné míře přihlášeny k pobytu a poplatek platí z tohoto titulu, nikoliv z titulu vlastnictví nemovitosti.

Od 1. července 2012 obce pro účely správy místních poplatků dle § 16 zákona o místních poplatcích využívají *základní registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel a informační systém cizinců*. V těchto evidencích jsou dohledatelné všechny čtyři podskupiny poplatníků uvedené pod písm. a) § 10b zákona o místních poplatcích. V informačním systému evidence obyvatel jsou vedeny údaje o občanech ČR a tzv. vazebních osobách (tj. cizincích, kteří jsou matkou, otcem, popřípadě jiným zákonným zástupcem, manželem, registrovaným partnerem nebo dítětem občana ČR). V informačním systému cizinců, jsou pak vedeny údaje o cizincích. Z těchto evidencí jsou obce oprávněny využívat údaje v rozsahu stanoveném v § 16 zákona o místních poplatcích.

Zjednodušeně lze říci, že § 10b odst. 1 písm. a):

- bod 1. zahrnuje: fyzické osoby s trvalým pobytem (jedná se o občany České republiky),
- bod 2. zahrnuje: cizince (občany třetích zemí) s povoleným trvalým pobytem,
cizince s dlouhodobým vízem,
cizince s povolením k dlouhodobému pobytu,
cizince s povolením k přechodnému pobytu (jde-li o rodinné příslušníky osob uvedených v bodě 3),
- bod 3. zahrnuje: občany zemí Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska,
- bod 4 zahrnuje: cizince s udělenou mezinárodní ochranou nebo dočasnou ochranou (v současné době se fakticky jedná pouze o cizince s uděleným azylem nebo doplňkovou ochranou – institut dočasné ochrany nebyl dosud použit).

Pokud obec při zavedení tohoto poplatku obecně závaznou vyhláškou do jejího obsahu přejímá ustanovení o vymezení poplatníka (§10b odst. 1 zákona o místních poplatcích), je povinna toto ustanovení převzít v celém jeho rozsahu. V případě, že má obec zájem určitou skupinu poplatníků osvobodit, doporučuje metodika toto osvobození provést

formou výslovného osvobození, nikoliv úpravou (zúžením zákonného zmocnění/vynecháním některé ze skupiny nebo podskupiny zákonem vymezeného okruhu poplatníků) zákonného vymezení okruhu poplatníků přejímaného ze zákona o místních poplatcích. Při využití institutu osvobození nebo úlevy od poplatku je nezbytné, aby obec respektovala ústavní princip zákazu diskriminace (blíže bod 4. Osvobození a úlevy od poplatku).

3. Sazba poplatku a rozúčtování nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu

Sazba poplatku je dvousložková a tvoří ji:

- Dle § 10b odst. 4 písm. a) zákona o místních poplatcích částka se stanovenou horní hranicí 250 Kč za osobu a kalendářní rok. Výši této částky stanoví obec libovolně dle svého uvážení, aniž by ji v obecně závazné vyhlášce zdůvodňovala.
- Dle § 10b odst. 4 písm. b) zákona o místních poplatcích částka, kterou zastupitelstvo obce stanoví ve výši naposledy známých (v době schvalování obecně závazné vyhlášky) nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za „předchozí kalendářní rok“ (viz dále) rozpočítaných na všechny poplatníky. Obec musí v obecně závazné vyhlášce u této částky provést rozúčtování nákladů na každou osobu poplatníka. Při tomto rozúčtování přitom obec vychází z aktuálních údajů o počtu poplatníků, tedy z počtu poplatníků, který je obci znám v době přípravy obecně závazné vyhlášky. Rozúčtování je možno uvést přímo u příslušného článku nebo samostatně v příloze, která je nedílnou součástí obecně závazné vyhlášky. Výše této složky poplatku nesmí přesáhnout zákonem stanovený limit 750 Kč za osobu a kalendářní rok.

Vzhledem k proměnlivosti nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu je obvykle nezbytné každoročně druhou složku poplatku upravit změnou (novelizací) nebo vydáním nové obecně závazné vyhlášky. Pokud však samozřejmě sazba poplatku již dosahuje povolené maximální výše, resp. rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu se oproti předchozímu roku nemění, vyhlášku není nutno a ani nelze za účelem navýšení této složky sazby poplatku měnit. Rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu však musí obec provádět každoročně a i v případech, kdy se výše poplatku nemění a vyhlášku není třeba novelizovat, musí být schopna rozúčtování nákladů na příslušný kalendářní rok doložit.

Druhá složka poplatku by měla motivovat poplatníky, aby více třídili komunální odpad, neboť čím více poplatníci odpad třídí, tím menší je objem vyprodukovaného netříděného komunálního odpadu a náklady obce na jeho sběr a svoz jsou tedy nižší. Pokud chce obec poplatníkům tuto druhou složku poplatku snížit, doporučuje metodika provést tak formou úlev stanovených v samostatném článku obecně závazné vyhlášky.

Je třeba zdůraznit, že obec je při stanovení částky dle § 10b odst. 4 písm. b) povinna rozpočítat náklady na všechny zákonem vymezené poplatníky. Skutečnost, že obec některé skupiny od poplatků osvobodí nebo jim stanoví úlevy, nemá za následek, že by se tyto skupiny poplatníků do rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu nezapočítávaly.

Netříděným komunálním odpadem se rozumí odpad, který zbude po vytřídění obcí (obecně závaznou vyhláškou vydanou na základě § 17 odst. 2 zákona o odpadech) stanovených složek komunálního odpadu, tedy směsný odpad.

Jak je již uvedeno výše, obec stanovuje druhou část místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálním odpadem na základě nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za „předchozí kalendářní rok“. Pokud se například obec rozhodne v průběhu roku 2012 vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou stanoví místní poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem na kalendářní rok 2013 s účinností od 1. ledna 2013, lze za „předchozí kalendářní rok“ považovat rok 2012 v případě, že obci jsou již známé definitivní náklady na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu vzniklé v tomto roce. Jelikož řadě obcí ještě nejsou tyto náklady v době vydávání obecně závazné vyhlášky známy, nezbývá obci než vycházet z posledních známých nákladů vzniklých v nejbližší předcházejícím roce, kterým bude zpravidla rok 2011.

4. Osvobození a úlevy od poplatku

Dle ustanovení § 10b odst. 3 zákona o místních poplatcích bude od 1. ledna 2016 nově od místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů osvobozena fyzická osoba, která je:

- umístěna do dětského domova pro děti do 3 let věku, školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy,
- umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zákonného zástupce dítěte nebo nezletilého,
- jako nezaopatřené dítě umístěna v domově pro osoby se zdravotním postižením na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy o poskytnutí sociální služby, nebo
- umístěna v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, domově se zvláštním režimem nebo chráněném bydlení.

Obce dále mohou v obecně závazné vyhlášce využít institutu úlevy nebo osvobození od poplatku. V obci se totiž mohou nacházet různé skupiny poplatníků, jejichž rozdílné podmínky a potřeby v rámci obce má obec možností tímto způsobem zohlednit. Pokud tedy obec chce dosáhnout rozdílné výše výsledné sazby poplatku pro některé skupiny poplatníků (např. ze sociálních důvodů), lze tak učinit zejména využitím úlev nebo osvobození.

Rozhodne-li se obec některé skupiny fyzických osob od místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálním odpadem osvobodit, musí tak činit nediskriminačním způsobem. Tomuto požadavku dle našeho názoru odpovídá např. osvobození osob, které jsou sice v obci hlášeny k pobytu, nicméně dlouhodobě žijí mimo její území a žádný odpad tak fakticky neprodukují.

Osvobození a úlevy musí být v obecně závazné vyhlášce vymezeny jasně, přesně a způsobem prokazování nároku na osvobození nebo úlevu by neměl být omezován a nesmí být diskriminační. **V případě, že se obec rozhodne poskytnout úlevu či osvobození celé jedné zákonem vymezené skupině poplatníků** (poplatníci s pobytem v obci anebo vlastníci neobydlených nemovitostí), **musí mít k takovému postupu legitimní a akceptovatelné důvody, které musí být v případě potřeby schopna doložit.** Za takový důvod však nelze považovat pouhou skutečnost, že daná skupina poplatníků má v obci „pobyt“. V této souvislosti **upozorňujeme**, že dle názoru Kanceláře veřejného ochránce práv jsou obecně závazné vyhlášky, stanovující osvobození či úlevu pouze jedné skupině poplatníků, nezákonné.

Vznik ani ztrátu nároku na osvobození nebo úlevu nedoporučuje metodika vázat na prokázání skutečnosti zakládající nárok na osvobození nebo úlevu v termínu stanoveném obecně závaznou vyhláškou. Pokud jde o osvobození nebo úlevu vyplývající ze zákona o místních poplatcích, ani zde zákon nespojuje ztrátu nároku na osvobození s prokázáním podmínky osvobození v určité lhůtě. Prokázání osvobození by mělo být uplatněno poplatníkem při plnění ohlašovací povinnosti nebo popř. realizováno v rámci odvolacího řízení k rozhodnutí o stanovení poplatku. Obec může pořádkovou lhůtu k prokázání osvobození vyhláškou stanovit, ale její nedodržení, a to ani po výzvě, je možné sankcionovat výhradně pořádkovou pokutou, nikoliv však ztrátou nároku na osvobození nebo úlevu.

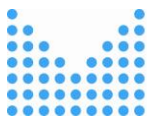
5. Ohlašovací povinnost

Dle ust. § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích je obec oprávněna v obecně závazné vyhlášce stanovit ohlašovací povinnost a lhůty pro její plnění. Rozsah údajů, které poplatník v ohlášení uvádí, je pak uveden v § 14a odst. 1 a 2. Změnu údajů uvedených v ohlášení je poplatník povinen dle ust. § 14a odst. 3 zákona o místních poplatcích oznámit do 15 dnů ode dne, kdy nastala. Jelikož se jedná o lhůtu stanovenou zákonem, musí obec tuto zákonnou lhůtu v obecně závazné vyhlášce respektovat.

V souvislosti se zákonem o základních registrech je třeba uvést, že s účinností od 1. července 2012 je zákon o místních poplatcích doplněn o ustanovení § 16, dle kterého obecní a krajské úřady využívají pro účely řízení o místních poplatcích referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému evidence obyvatel a údaje z informačního systému cizinců. Protože se jedná o údaje (včetně referenčních údajů) využívané až v rámci příslušných řízení, je přípustné, aby obecně závazná vyhláška požadovala jejich uvedení v rámci ohlašovací povinnosti dle § 14a zákona o místních poplatcích, je-li to pro účely místního poplatku nezbytné. Obsah ohlášení poplatníka či plátce dle § 14a zákona o místních poplatcích tak zůstává zachován.

6. Splatnost poplatku

Ust. § 14 zákona o místních poplatcích umožňuje obci v obecně závazné vyhlášce stanovit také splatnost poplatku. S ohledem na praxi metodika obci doporučuje, aby v obecně závazné vyhlášce stanovila zvláštní lhůty splatnosti poplatku v případě cizinců.

Splatnost poplatku lze v takovém případě stanovit například do 15 dnů od uplynutí lhůty pro splnění ohlašovací povinnosti.

7. Poplatkové období

Poplatkovým obdobím je kalendářní rok. Obec by proto měla stanovit poplatek „za systém nakládání s komunálním odpadem“ vždy na celý kalendářní rok s účinností od 1. ledna až do posledního dne příslušného kalendářního roku, aniž by výši tohoto poplatku v průběhu roku měnila. Obcím se proto doporučuje, aby obecně závazné vyhlášky stanovující tento poplatek vydávaly v dostatečném předstihu tak, aby nabyly účinnosti právě ke dni 1. ledna příslušného kalendářního roku.

8. Placení poplatku v případě změny v průběhu kalendářního roku

V případě změny místa pobytu, změny vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci, bytu nebo rodinného domu v průběhu kalendářního roku, se poplatek platí v poměrné výši, která odpovídá počtu kalendářních měsíců pobytu nebo vlastnictví v příslušném kalendářním roce. Dojde-li ke změně v průběhu kalendářního měsíce, je pro stanovení počtu měsíců rozhodný stav k poslednímu dni tohoto měsíce.

9. Placení poplatku za více osob

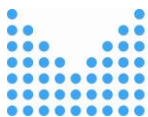
Za fyzické osoby tvořící domácnost může poplatek platit jedna osoba. Za fyzické osoby žijící v rodinném nebo bytovém domě může poplatek platit vlastník nebo správce. Osoby, které platí poplatek za více fyzických osob, jsou povinny obecnímu úřadu oznámit jméno, popřípadě jména, příjmení a data narození osob, za které poplatek platí. Je třeba zdůraznit, že osoba, která platí poplatek za více fyzických osob, není z titulu svého postavení plátcem a z tohoto důvodu jí obec nemůže uložit žádné jiné povinnosti. Nelze jí např. uložit ohlašovací povinnost, povinnost zaplatit poplatek apod.

10. Odpovědnost za zaplacení poplatku nezletilých osob

S účinností od 1. ledna 2016 již nebude možné vyměřit poplatek poplatníkovi, který je ke dni splatnosti nezletilý a nenabyl plné svéprávnosti nebo který je ke dni splatnosti omezen ve svéprávnosti a byl mu jmenován opatrovník spravující jeho jmění. Vznikne-li takové osobě nedoplatek na poplatek, přechází poplatková povinnost tohoto poplatníka na zákonného zástupce nebo opatrovníka, přičemž zákonný zástupce nebo opatrovník mají stejné procesní postavení jako poplatník. V takovém případě vyměří obecní úřad poplatek zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi poplatníka. Je-li zákonných zástupců nebo opatrovníků více, jsou povinni plnit poplatkovou povinnost společně a nerozdílně.

11. Možnost prominutí poplatku

Na základě ustanovení § 16a zákona o místních poplatcích může obecní úřad na žádost poplatníka z důvodu odstranění tvrdosti právního předpisu zcela nebo částečně

prominout poplatek za svoz komunálního odpadu nebo jeho příslušenství, lze-li to s přihlédnutím k okolnostem daného případu ospravedlnit.

Obdobně může obecní úřad z moci úřední poplatek nebo jeho příslušenství zcela nebo částečně prominout při mimořádných, zejména živelných událostech, a to všem poplatníkům, jichž se důvod prominutí týká, dle ustanovení § 16b zákona o místních poplatcích. Rozhodnutí o prominutí se vyvěsí na úřední desce obecního úřadu a současně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup. Tato možnost prominutí se týká všech místních poplatků, nikoliv pouze místního poplatku za svoz komunálního odpadu.

-
- tento materiál popisuje právní stav ke dni zpracování (aktualizace);
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud
-

Aktualizováno k datu: 1. listopadu 2015

Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly

Ministerstvo vnitra je v rámci své působnosti příslušné k posuzování zákonnosti OZV.

K otázkám výkladu zákona o místních poplatcích a výkladu daňového řádu je příslušné Ministerstvo financí.